

پرونده

یادگیری بدون آموزش

مانده اورعی – دانشجویان رشته علوم

آزمایشگاهی در طول دوره تحصیل، دو بار و هر بار ۱۲ واحد کارآموزی می‌گذرانند. یکی در دوره کاردانی و دیگری در دوره کارشناسی. به‌این ترتیب که ابتدا دانشجویان را به بیمارستان‌های مختلف معرفی می‌کنند که در آنجا دوره‌ای یک‌ماهه و نیمه می‌گذرانند و در پایان هم امتحانی‌هایی از آنها گرفته می‌شود.

اما واقعیت این است که کسی نیست تا به عنوان مربی در کنار آنها باشد و آموزش‌های لازم را در حین کار به آنها بدهد. یکی از دانشجویها که دوره کارآموزی را گذرانده است می‌گوید: «میزان یادگیری در این دوره به پرسنل بیمارستان بستگی دارد. برخی بخش‌ها پرسنل خوبی دارد که به دانشجویها آموزش می‌دهند اما در بعضی بخش‌ها پرسنل با اکره به سؤال‌های دانشجوها جواب می‌دهند. در واقع دانشگاه هیچ برنامه‌ای برای آموزش دانشجویان در دوره کارآموزی ندارد و این به خود دانشجو بستگی دارد که چقدر خودش را به در دیوار بزند تا بتواند چیزی یاد بگیرد.»

علاوه بر اینها، در کارهای تشخیصی هم به‌ندرت از دانشجویان استفاده می‌کنند. برای مثال نمونه‌هایی که به بخش هماتولوژی می‌آید خیلی زیاد است. از یک سو پرسنل آنقدر فرصت ندارند که برای آموزش دانشجو وقت بگذارند و از سوی دیگر دستگاه اضافی هم وجود ندارد که دانشجو بتواند با استفاده از آن بر روی نمونه‌های تشخیصی کار کند. در نتیجه فقط می‌تواند ببیند و دست به سیاه و سفید نزند. در واقع بازهی این کارآموزی‌ها خیلی کمتر از زمان و واحدی است که برای آن در نظر می‌گیرند. معمولاً هم بیشترین درصد اشتباه‌هایی که پیش می‌آید در این دوران است چرا که ایمنی کار پایین است. مثلاً موقع خونگیری احتمال نیدل استیک شدن دانشجوها زیاد است. گاهی هم بعضی بیماران هنگام خونگیری دچار تشنج می‌شوند و دانشجوین نمی‌دانند چگونه باید با آنها برخورد کنند.

در بعضی بیمارستان‌ها هم دانشجو را با مسئول خونگیری به بخش‌ها می‌فرستند و این خود مشکلاتی به همراه دارد.

مثلاً تصور کنید برای اولین بار وارد بخش عفونی می‌شود، بخشی که نیاز به رعایت مسائل ایمنی در آنجا نسبت به بخش‌های دیگر بیشتر است و اگر شرایط ایمنی بخش را نداند، چه مشکل‌هایی پیش می‌آید.

سمیه، دانشجوی رشته کارشناسی علوم آزمایشگاهی، می‌گوید: «خود پرسنل از نظر ایمنی وضعیت چندان خوبی ندارند چه برسد به دانشجو، گاهی‌حتی یک دستکش ساده هم در دسترس نیست.» با چنین شرایطی آیا بهتر نیست قبل از ورود دانشجویان به بیمارستان، آنها را با اصول ایمنی و محیط آنجا آشنا کنند؟ گذاشتن یک دوره آموزش به صورت جلسه‌های توجیهی کار چندان سختی نیست. آیا اینکه دانشجویان خودشان تمام موارد را یاد بگیرند کافی است و به آموزش نیازی ندارند؟ اصلاً مبنای آوردنشان به بیمارستان چیست؟ یادگیری یا فقط گذراندن واحد؟

تصمیم‌گیری

میثم رضایی – دکتر بهرام عین‌اللهی، معاون آموزش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، اعلام کرد: «از این پس در رشته‌های بیوشی، رادیولوژی، اتاق عمل و علوم آزمایشگاهی در مقطع کارشناسی دانشجو پذیرفته می‌شود و مقطع کاردانی از رشته‌های دانشگاهی حذف شده است.» در دوره مدیریت اخیر وزارت بهداشت، شاهد بیشترین تغییر در ظرفیت و رشته‌های دانشگاهی بوده‌ایم. تصمیم‌ها و تغییرهایی که به نظر می‌رسد با روش آزمون و خطا گرفته می‌شوند و کمتر پشتوانه کارشناسی دارند. حذف یکباره مقطع کاردانی بدون کاهش ظرفیت در چند مرحله و بدون اندیشیدن به ارتقای علمی افرادی که قبل‌در مقطع کاردانی پذیرفته شده بودند، ایرادی است که به این تغییر مقطع وارد است. از یک سو اینکه چرا این چهار رشته تا امروز از این مزیت بهره برده‌اند و دیگران بی‌بهره مانده‌اند و اگر مزیتی نیست چرا شامل این چهار رشته هم می‌شوند؟ و بیشتره شامل این چهار رشته شده است و از سوی دیگر اینکه با توجه به ورود تجهیزات جدید و پیشرفته به بازار کار این رشته، آیا لازم است مسئول تصدی تمام امور آزمایشگاه‌ها دارای مدرک کارشناسی باشند، سؤال‌هایی هستند که بی‌پاسخ مانده‌اند.بعد از افزایش ظرفیت دستیاری و اضافه شدن سهمیه مدیران (با همان نظام محروم) که سر و صدای زیادی به پا کرد، انتظار داشتیم ایجاد تغییر با تأمل بیشتری همراه باشد.

پرونده

Special Report

نگاهی گذرا به تاریخچه رشته علوم آزمایشگاهی در ایران

این ره که تو می‌روی

پیمان صفردوست

۱-کمک تکنیسین علوم آزمایشگاهی
۲-کاردان (تکنیسین) علوم آزمایشگاهی
۳-کارشناس (لیسانس) علوم آزمایشگاهی
۴-کارشناسی ارشد علوم آزمایشگاهی
۵-دکتری تخصصی علوم آزمایشگاهی (برای رشته‌های پزشکی، داروسازی، دامپزشکی و دندان‌پزشکی)
۶-دکترای تخصصی آسیب‌شناسی بالینی (کلینیکال پاتولوژی) برای رشته پزشکی
پس از انقلاب، با شکل گرفتن ستاد انقلاب فرهنگی (۸۹/۷/۱۹) هسته گروه پزشکی که یکی از شاخه‌های آن علوم آزمایشگاهی بود تشکیل شد. شاخه علوم آزمایشگاهی با حضور یازده نفر از

متخصصان علوم آزمایشگاهی زیرشاخه‌ای را به وجود آورد تا ضمن بررسی برنامه‌های گذشته دانشگاه‌ها، از همه استادان، متخصصان و دیگر دانشگاهیان در زمینه آموزش علوم آزمایشگاهی نظرخواهی کنند.

پس از گذشت یک سال و نیم و برگزاری جلسه‌های مشترک و متعدد با گروه پزشکی و ستاد انقلاب فرهنگی، در اوایل سال ۱۳۶۱ طرح کلی آموزش علوم آزمایشگاهی به گروه پزشکی و ستاد انقلاب فرهنگی ارائه و برای این رشته در دو مقطع دوره تربیت تکنیسین علوم آزمایشگاهی و دوره عمومی علوم آزمایشگاهی اعلام نیاز شد. در سال ۱۳۶۳ نیز پس از برگزاری جلسه‌های مختلف

دکتر محمدباقر صابری زفرقندی
مدیرکل دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد

آزمایش اعتیاد فرصت‌ها و هزینه‌ها

مصرف برخی مواد قبل از انجام آزمایش یا ریختن برخی از مواد در نمونه می‌تواند نتایج آزمایش را به صورت کاذب منفی کند. در کل روش‌های مختلف برای انحراف آزمایش‌ها و تغییر آن به سبزیاده و سه‌ل الوصول است

عموماً افراد معناد به آن آگاهی دارند و این روش‌ها را به کار می‌برند. این ضعف را نمی‌توان با استفاده از تمهیدات مراقبتی بیشتر برطرف کرد؟

امیر اوقتی محقق می‌شود که تمام نقاط ضعف، برطرف به زمان تهیه نمونه باشد، اما این طور نیست. اسرار معادلی که قصد دارند برای تمهیدات

پروانه شغلی یا ازدواج آزمایش دهند، عموماً در برنامه‌های سم‌زدایی کوتاه مدت شرکت کرده و بعد برای انجام آزمایش اعتیاد مراجعه می‌کنند. این خود نمی‌تواند نکته مثبتی باشد؟

شاید؛ اما احتمال بازگشت این افراد به مصرف، بعد از اقدام به سم‌زدایی، به خصوص بعد از آنکه عامل ایجادکننده انگیزش (انجام آزمایش تشخیص اعتیاد) از بین می‌رود، بسیار بالاست. پس در کل موضع‌گیری شما نسبت به این نحوه انجام آزمایش منفی است.

مجموعه بررسی‌ها و مطالب گفته شده قبل نشان می‌دهد که گرچه در موارد محدودی انجام آزمایش تشخیص مورقین در ادارک به پیش از ازدواج و استخدام گرفته می‌شود، افراد را برای

سه برنامه با عنوان کاردانی علوم آزمایشگاهی، دوره موقت دکترای حرفه‌ای علوم آزمایشگاهی و دوره دکترای حرفه‌ای علوم آزمایشگاهی به تصویب ستاد انقلاب فرهنگی و گروه پزشکی رسید و به دانشگاه‌های کشور ابلاغ شد. مدتی بعد این ستاد، دوره فیزیوپاتولوژی پزشکی را به واحدهای دکترای حرفه‌ای علوم آزمایشگاهی اضافه کرد.دانشجویان دوره دکترای حرفه‌ای علوم آزمایشگاهی سال آخر دوره را به عنوان ایترن یا کارورز علوم آزمایشگاهی در بیمارستان‌های دانشگاهی تحت نظر استادان می‌گذرانند و برای فارغ‌التحصیل شدن نیز باید طرح تحقیقاتی‌ای را به صورت رساله‌ای تنظیم و پیش از پایان دوره از آن دفاع می‌کردند.

در سال ۱۳۷۰ در پی اعتراض دستیاران پاتولوژی و گروه پاتولوژی، شورای آموزش پزشکی و تخصصی وزارت بهداشت، دوره دکترای حرفه‌ای علوم آزمایشگاهی را حذف و گروه پزشکی شورای‌عالی برنامه‌ریزی، مقاطع تحصیلی علوم آزمایشگاهی را به شکل زیر اصلاح کرد:

۱-کاردانی علوم آزمایشگاهی
۲-کارشناسی علوم آزمایشگاهی
۳-کارشناسی ارشد علوم آزمایشگاهی
۴-دکترای تخصصی (Ph.D) علوم آزمایشگاهی
و این تغییر و تحولات در رشته علومآزمایشگاهی همچنان ادامه پیدا کرد تا امروز. تغییراتی که آخرین آن حذف دوره کاردانی علوم آزمایشگاهی بود که از سوی معاون آموزشی وزارت بهداشت اعلام شد. ششاد حذف مقطعی که اصلاً علوم آزمایشگاهی حول آن مقطع شکل گرفته است به نفع نظام سلامت باشد، شاید هم…

شرکت در برنامه‌های درمانی تشویق می‌کند، اما باید فواید آن را در برابر مشکلات پایایی و روایی این روش سنجید. نتایج آزمایش‌های سریع اعتیاد بیش از آنکه مؤید وجود یا عدم وجود اعتیاد در فردی باشد، به نوعی هدر دادن فرصت و هزینه مراجعین خواهد بود.

آیا نمونه‌های موفق‌ی از نتایج آزمایش‌های تشخیص اعتیاد در کشورهای دیگر وجود داشته؟

در برخی کشورها استفاده از غربالگری مصرف مواد غیرقانونی در مایعات بدنی به عنوان ابزاری برای پیشگیری از مصرف مواد، مورد استفاده قرارمی‌گیرد. به عنوان مثال «البتکارات مبتنی برمحیط کار» یکی از این برنامه‌هاست. آزمایش مصرف مواد در این روش معمولاً به صورت تصادفی و منظم انجام می‌شود و افراد شناسایی شده برای بررسی بیشتر و تأمین خدمات درمانی به مراکز درمانی معرفی می‌شوند. این مداخله، در شروع مصرف افراد غیرمعناد نقش پیشگیرانه و برای افراد مصرف‌کننده نقش درمانی دارد.

و در آخر؟

به نظر می‌رسد با توجه به تنوع مواد مورد سوءمصرف، زیرساخت‌های موجود در مراکز بهداشتی برای پاسخگویی به نیازهای تشخیصی ناکافی است و لازم است برای ایجاد ظرفیت انجام آزمایش سایر مواد نظیر محرک‌ها، حشیش و الکل نیز در این مراکز برنامه‌ریزی انجام شود. در حال حاضر معاینه‌های بالینی و شرح حال مراجعین بهترین و مطمئن‌ترین روش تأیید سوءمصرف مواد است ولی باید اشاره کرد که این روش نیز نمی‌تواند همه جنبه‌های مثبت را نشان دهد.

پس از صرف طعام، حضرت فرمودند: «ای علی، برای آنان شیر بیاور». من نیز فدح شیری را که از قبل آماده کرده بودم نزد ایشان گذاردم تا همه نوشیدند و سیراب شدند و به خداوند سوگند که آن فدح را یک نفر از ایشان به تنهایی می‌آشامید. در این هنگام، رسول خدا (ص) تصمیم داشتند تا آنها سخن بگویند که ناگهان ابولهب (عمو پیامبر) پیشی گرفت و به آن گفت: پیامبرانشان شما را جادو کرده است. پس همه با شیدن سخن ابولهب متفرق شدند.

روز دیگر حضرت دوباره مرا فراخواندند و فرمودند دوباره همان غذا را تهیه کنم و دوباره از آنان دعوت کردم. این بار آن حضرت پس از طعام، سخن را آغاز کرد و فرمودند: «ای فرزندان عبدالمطلب، به خدا سوگند کسی را از عرب نمی‌شناسم که چیزی برتر از آنچه من برای شما آورده‌ام برای خوشبختی‌اش آورده باشد. هر آنچه به تحقیق من برای شما خیر دنیا و آخرت را آورده‌ام، خداوند متعال مرا مأمور کرده تا شما را به سوی او دعوت کنم. حال کدام یک از شما مرا بر این کار پشتیبانی و یاری می‌کند، با این شرط و پیمان که برادر من و وصی من و خلیفه و جانشین پس از من در میان شما باشد؟»

آن گروه همگی خاموش نشستند و از پشتیبانی حضرت سر سبز زدن. من که جوان‌ترین آنها از نظر سن ولی بزرگ‌ترین آنها از نظر باطن و نیز با حیاطر و جلاکت‌تر بودم، بی‌باختم و گفتم: «ای رسول خدا(ص)، من وزیر و پشتیبان شما بر این کار هستم.»

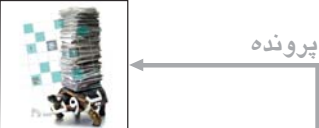
آن حضرت دست بر گردنم گذارد و خطاب به آنان فرمود: «این علی، برادر، وصی و خلیفه من در میان شماست پس باید تا او شنوایی داشته باشیذ و اوامرش را اطاعت کنی.»

پس آن جماعت برخاستند و در حالی که می‌خندیدند خطاب به پدرم ابوطالب گفتند: «تو را می‌گویند که باید از بسز خود اطاعت و شنوایی داشته باشی.» وقتی سخن استاد به اینجا رسید، گفتم: «از این حدیث، اهمیت امر امامت وصایت به وضوح معلوم می‌شود، زیرا رسول خدا(ص) از همان شروع تبلیغ رسالت و در اولین دعوت رسمی از علی خود، امر امامت و جانشینی پس از خود را گوشزد فرمودند. بار دیگر این فراز از خطابه غدیر را که آن حضرت فرمودند:

«باید که این گفتار «ظلمه غدیر» را حاضران به غلبیان و پدران به فرزندان تا روز رستاخیز برسانند» یادآوری می‌کنم.

روز و شب چون نماز می‌گویم تا نفس هستم راز می‌گویم «غدیر» و با گشتند و باز می‌گویم نسل در نسل از «علی (ع)» و «غدیر»

سال سوم | شماره ۴۹+ ۴ | نیمه‌دوم اسفند ماه ۱۳۸۶

پرونده

شغلی برای همه

میثم رضایی – هنوز هم دندان‌پزشکان از حضور دندان‌سازان تجربی در عرصه درمان بیماری‌های دهان و دندان ناراضی هستند و مسئولان همواره در مورد برخورد با لابراتورهای متخلف دندان‌سازی به آنها وعده می‌دهند. داروسازان پس از اعتراض‌های مکرر توانستند مسئولین را راضی کنند تا مجوز داروخانه فقط به یک داروساز داده شود و نه هر کس که مایل است در این زمینه سرمایه‌گذاری کند، ولی هنوز هم اعتراض‌ها ادامه دارد. وقتی هزینه بالای راه‌اندازی یک داروخانه در توان یک داروساز جوان نیست، اجاره دادن مجوز رواج پیدا می‌کند.

در مورد آزمایشگاه‌ها هیچ اعتراضی شنیده نمی‌شود. هنوز حیطه تخصصی فعالیت‌های فارغ‌التحصیلان رشته‌های مختلف مشخص نشده است و انگار کسی هم با این قضیه مشکلی ندارد. فرقی نمی‌کند که شما مدرک ژنتیک، میکروبیولوژی و یا علوم آزمایشگاهی داشته باشید، کارشناس و یا کارشناس ارشد هر کدام از این رشته‌ها که باشید از امتیاز برابری برخوردار خواهید بود. برای نوع فعالیت و یا حتی استخدام در آزمایشگاه نوع مدرک شما هیچ تفاوتی ندارد، فقط این اهمیت دارد که بتواند طی چند جلسه کارآموزی در آن آزمایشگاه، کار با دستگاه‌های بخش مورد نظر مسئول آزمایشگاه را یاد بگیرید.

البته علاوه بر این در کنار مشکلات دیگری که آزمایشگاه‌ها با آن دست و پنجه نرم می‌کنند نظیر آیین‌نامه جدید وزارت بهداشتت که فاصله لازم بین دو آزمایشگاه را لغو کرده است، قراردادهای غیرمنصفانه با بیمه‌ها که تعرفه سازمان نظام پزشکی را به سختی می‌پذیرند و بالا رفتن هزینه‌های جاری آزمایشگاه‌ها؛ تخصصی نبودن مدرک لازم تحصیلی برای مؤسسان و شاغلان در آزمایشگاه هم مشکل دیگری است که باید قبل از آنکه خیلی دیر شود برای آن تدبیری بیندیشیم.

من منجینق می‌خواهم!

مرتضی جلالی فخر – همه جای دنیا، رسم بر این است، یعنی منطقی است که به همین شیوه رفتار شود. اینکه بدانی نیروهایی که برای ورود به کار و اجتماع تربیت می‌کنی چه جایگاهی دارند، باید چه کاری انجام دهند و چه ابزاری در اختیار دارند؟ آن وقت بر همین اساس شکل آموزش را تعیین کنی تا بهترین نتیجه را بگیری.

فرض کنید شما چهار ترم یاد بگیرید که چگونه باید از منجینق استفاده کنید. یک ترم تعیین میزان کشش طناب برحسب فاصله مورد نظر برای هجوم، یک ترم طرز استفاده از گلوله‌های آتشین و…؛ آن وقت بعد از اتمام دوره آموزشی شما را پشت یکی از این توپ‌های دوربرد که مثلاً می‌تواند از اینجا آن ور دنیا را هم بزند بشناسند و بگویند «بسم…» . قبل از اینکه بتوانید پلک بزیند دشمن تارو مارنات کرده است چون این توپ‌های نسل جدید نه طناب دارند، نه اهرم چرخشی و نه اصلاً شما می‌توانید گلوله‌اش را ببینید. آموزش رشته علوم آزمایشگاهی در کشور ما هم چیزی شبیه همین است. شما مدتی زیادی صرف این می‌کنید که چطور محاسبه‌های پیچیده آزمایشگاهی را انجام دهید تا اگر همه معادله‌هایتان درست باشد، به جواب درست برسید، اما بعد از اتمام دوره آموزشتان باید با دستگاه‌هایی کار کنید که نمونه را از این طرف می‌گیرد و آن طرف همه جواب‌ها، نمودارها و… را تحویل می‌دهد. به همین سادگی! اما این دستگاه‌ها کلی دکمه جور واجور دارد که شما تا به‌حال ندیده‌اید.

نتیجه‌اش این است که چشم‌هایتان سیاهی می‌رود، فشارتان پایین می‌افتد و … همه هم چپ‌چپ نگاهتان می‌کنند که پس توی این چندسال چه کار می‌کردید؟! شما هم مدام خودخوری کنید که اصلاً آن چیزهایی که به ما گفتند این طوری نبود و پیش خودتان می‌گویید اگر مروری کنید منجینق بدهید دستم تا حالتان کنم این مدت که دانشگاه چه کار می‌کردم.